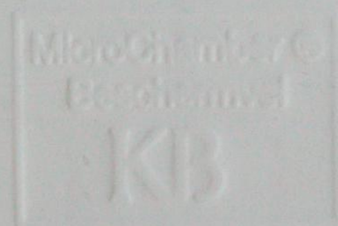

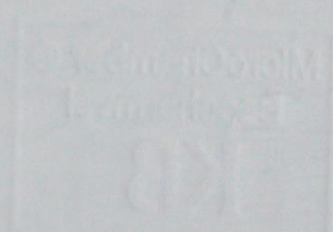

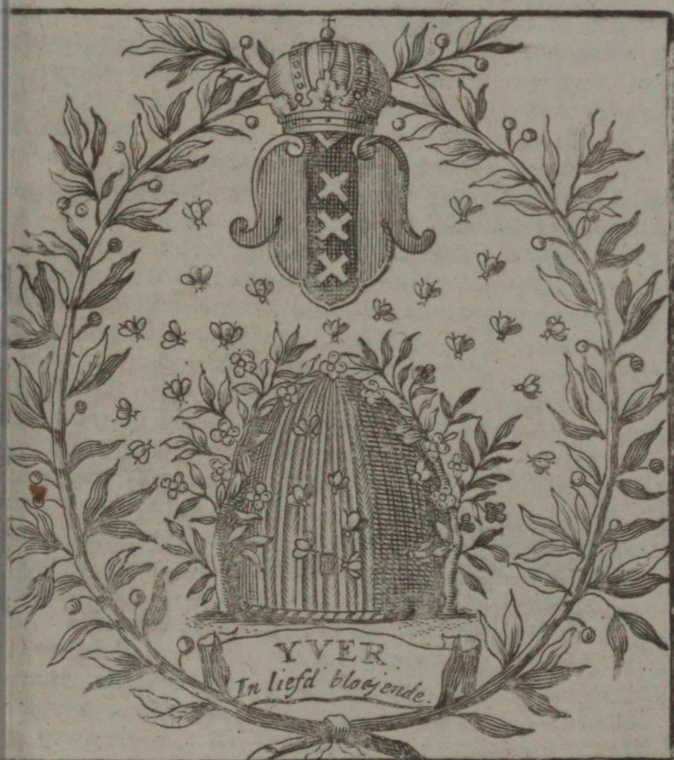

KB

HET
ZEGEPRAALENDE
OOSTENRYK,
Of
Verovering van Offen,
Uitgebeeld
Door Vertooningen, Konſtwerken,
Zegezangen, en Danſſen.

t'AMSTERDAM,
ALBERT MAGNUS, op den Nieuwendyk,
in den Atlas, by den Dam, 1686.
Met Privilegie.

Copye van de Privilegie.

DE Staaten van Hollandt en Westvrieslandt, doen te weeten, alsoo ons vertoont is by de Weduwe van Albertus Magnus, en desselfs Erfgenaamen, woonende tot Amsterdam, hoe dat haar Suppliante Man in syn leeven gedrukt hebbende, verscheyde Comedien, onder deselve het Liede Boekje van Pels, en dat de Suppliante ende Erfgenaamen van haar voorn. Man, veele van de voorsz. Exemplaaren waaren naergebleeven, en dewyle noch daagelycks verscheyde Comedien, door Liefhebbers wierden gemaackt, en aan deselve wierden gepresenteert, om te drucken, en de Suppliante en de voorsz. Erfgenaamen wel geneegen waaren om verscheyde Nieuwe Comedien te drucken, maar beducht weesende, dat eenige baatsoekende Menschen deselve souden naadrucken, soo keerden sich de Suppliante met de Erfgenaamen van wylen Albertus Magnus, in alle onderdaanigheyt aan ons, demoedigh versoekende dat het ons geliefde de Suppliante met de voorsz. Erfgenaamen, te begunstigen met brieven van Octroy voor den tydt van vyftien achter een volgende Jaaren, om deselve Comedien en Liederen van Pels die by de Suppliante voorn. overleede man in syn leven gedruckt waaren, en noch by de Suppliante en Erfgename gedruckt souden moogen worden, in sodanigen formaat en taal als deselve soude goedtvinden, waar door de Suppliante en de voorn. Erfgenaamen, haare koste en moeyte niet te vergeefs soude moogen aanleggen, en door het naadrucken harer Comedien en Liederen van Pels, sonder profyt moesten verkoopen. SOO IS'T, dat wy de saake en 't versoek voorsz. overgemerckt hebbende, en geneegen weesende ter beede van de Suppliante uyt onse rechte weetenschap, Souveraine macht ende Authorityt, deselve Suppliante geconsenteert, geaccordeert, en geoctroyeert hebben, consenteeren, accordeeren, en Octroyeeren deselve mits dese, dat sy geduurende den tydt, van vyftien eerst achter een volgende Jaaren, de Comedien en Liederen van Pels, hier naar genomineert; als te weeten: gebruyk en Misbruyk, de bedrooge Mof, Roelandt, Pels Minnesange twee deeltjens, Cinna, Hollandse Fransman, Ifigenia, Filebout of docter, gedwonge Huwelyck, Juvinalis tiende berispt dicht, Otto Vanius bygedicht, Tirany van Eygenbaat, Andromache, Malle wedding, Agrippa, Spoockent Weeuwtje, Gelycke tweelingh, Orondatus en Statura, Oratius, Berenisse, Agamemnon, Bayeset, Federa en Hypolitus, Huwelycken Staat, Constantyn de Groot, de Debauchant, Arminius, Lubbert Lubbertse, de Vreck, Conradyn, Jodelet, Ingebeelde Siecke, Temisthokles, Offe, Amadis, Cadmus Opera, Stratenisse, Plyters, Heraklius, Crispyn Medicyn Poeet en Officier, en Musikandt, Didoos dood en Julius, Crispyn Juffrouw en Notaris Schilder der Liefde, Alchimist, de Vryer in de kist, Voor en Naaspel, Studenten leeven, Betaalt bedroch, Belachelycke

Jon-

Jonker, Paris en Helena, Huwelyck sluyten, de Goede Vrouw, Ontrouwe Vooght, de Gewaande Advocaat, de Meydt Juff. de Rouw, Wanhebbelycke Liefde, Ontrouwe Cantoor Knecht, Romansieke Juffrouw, Verloore Schiltwacht, de Schynheylige, de Gedichte van Pluymer, binnen den voorn. onsen Lande alleen sal moogen drukken doen drukken uyt geeven en verkoopen, verbiedende daaromme alle en een iegelycken de voorsz. Comedien en Liederen in't geheel of ten deel naar te drucken ofte elders naargedruckt binnen den selven onsen Lande te brengen, uyt te geven ofte verkoopen, op de verbeurte van alle de naargedruckte ingebrachte ofte verkochte Exemplaaren, en een boete van driehondert gulden daar en booven te verbeuren, te appliceren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal, een derde part voor den Armen ter plaatse daar het Casus voor vallen sal, en het resteerende derdepart voor de Suppliante, alles in dien verstande dat wy de voorsz. Suppliante met desen onsen Octroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van haare schaade, door het naadrucken van de voorn. Comedien en Liederen daar door in geenigen deelen verstaan, den inhoude van dien, te authoriseeren, ofte te advoueren, en veel min deselve onder onse protectie en bescherminge eenig meerder Credit aensien ofte reputatie te geeven, nemaar de Suppliante, in Cas daar in iets onbehoorlycks souden influeren, alle het selve tot haaren laste, sal gehouden weesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expressely ck begeerende, dat by aldien sy desen onsen Octroye voor de voorn. Comedien en Liederen sal willen stellen, daar van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sal moogen maaken, neen maar gehoude weesen het selve Octroye in't geheel en sonder eenige omisse daar voor te drucken, ofte te doen drucken, en dat sy gehouden sal syn een Exemplaar van het voorn. boek gebonden en wel geconditioneert te brengen in de Biblioteeck van onse Universiteyt tot Leyden, en daar van behoorelyck te doen blyken, alles op peene van het effect van dien te verliesen, en ten eynde de Supplianten desen onsen Consente en Octroye moogen genieten als naar behooren, lasten wy alle en een igelycke die 't aangaen mach, dat sy de Suppliante van den inhoude van desen, doen, laaten en gedoogen, rustelyck, vredelyck, en volkomentlyck, genieten en gebruycken, cesseerende, alle belet en wederseggen ter contrarie, gegeven in den Haage onder onsen grooten Segel hier aan doen hangen. Den achsten Januari, in't Jaar onses Heeren en Salighmaaker een duysent seshondert aghtentnegentigh,

A HEYNSIUS.

Ter ordonnantie van de Staaten

SIMON van BEAUMONT.

Copye van de Privilegie.

DE Staten van Hollandt ende Westvrieslandt doen te weten. Also Ons vertoont is by de tegenwoodige Regenten van de Schouwburgh tot Amsterdam. Dat sy Supplianten sedert eenige Jaren herwaerts met hunne goede vrinden hadden gemaeckt en ten Toonele gevoert verscheiden Wercken, soo van Treurspelen, Blyspelen als Kluchten, welcke sy lieden nu geerne met den druck gemeen wilden maecken, doch gemerkt dat dese wercken door het nadrucken van anderen, veel van haer luyster, soo in Tael als Spelkonst souden komen te verliesen, ende alsoo sy Supplianten hen berooft souden sien van hun bysonder ooghwit om de Nederduytsche Tael en de Dichtkonst voort te setten soo vonden sy hen genootsaekt, om daer inne te voorsien, ende hen te keeren tot Ons, onderdanigh versoeckende, dat Wy omme redenen voorsz. de Supplianten geliefden te verlenen Octroy ofte Privilegie, omme alle hunne wercken reets gemaeckt ende noch in 't licht te brengen, den tyt van vyftien Jaren alleen te mogen drucken en verkopen of doen drucken en verkopen, met verbot van alle anderen op seeckere hooge peene daar toe by Ons te stellen ende voorts in communi forma. Soo is 't dat Wy de Zake en 't versoek voorsz. overgemerkt hebbende, ende genegen wesende ter bede van de Supplianten, uyt Onse rechte wetenschap, Souveraine magt ende authoriteyt deselve supplianten geconsenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, consenteren, accorderen ende octroyeren mitsdesen, dat sy geduurende den tyt van vyftien eerst achter een volgende Jaren de voorsz. werken die reeds gedrukt zyn, ende die van tyt tot tyt door haer gemaekt ende in 't ligt gebragt sullen werden, binnen den voorsz. Onsen Lande alleen sullen mogen drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen. Verbiedende daarom allen ende eenen ygelyken de selve werken naar te drukken ofte elders naer gedrukt binnen den selve Onse Lande te brengen, uyt te geven ofte te verkopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens daer en boven te verbeuren, te appliceren een derde part voor den Officier die de calange doen sal, een derde-part voor den Armen der Plaetse daer het casus voorvallen sal, ende het resterende derde-part voor den Supplianten. Alles in dien verstaande, dat wy de Supplianten met desen Onsen Octroye alleen willende gratifieeren tot verhoedinge van hare schade door het nadrukken van de voorsz. werken, daar door in geenige deelen verstaen, den inhoude van dien te Authoriseren ofte te advoueren, ende veel min de selve onder Onse protectie ende beschermingе, eenig meerder credit aensien ofte reputatie te geven, nemaer de Supplianten in cas daar in yets onbehoorlykx soude mogen influeren, alle het selve tot haren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden; tot dien eynde wel expresselyk begerende, dat by aldien sy desen Onsen Octroye voor de selve Werken sullen willen stellen, daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaer gehouden sullen wesen het selve Octroy in 't geheel

heel

heel ende sonder eenige Omissie daer voor te drukken ofte te doen drukken, ende dat sy gehouden sullen zyn een exemplaer van alle de voorsz. werken, gebonden ende wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheecq van Onse Universiteyt tot Leyden, ende daer van behoorlyk te doen blyken. Alles op peene van het effect van dien te verliesen. Ende ten eynde de Supplianten desen Onsen consente Octroye mogen genieten als naer behooren: Lasten wy allen ende eenen ygelyken die 't aengaen mach, dat sy de Supplianten van den inhoude van desen doen, laten en gedogen, rustelyk en volkomentlyk genieten en cessende alle beletten ter contrarie. Gedaen in den Hage onder Onsen groten Zegele hier aen doen hangen den XIX Septembr. in 't Jaer onses Heeren en Zaligmakers duysent ses hondert vier en tachtig.

G. FAGEL.

Ter Ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT

De tegenwoordige REGENTEN van de SCHOUWBURGH, hebben het Recht van de bovenstaande Privilegie, vergunt aen ALBERT MAGNUS Boekverkooper tot Amsterdam.

In Amsterdam den 20 September. 1686.

VERTOONERS,

Welke ſpreekende werden ingevoerd.

Turkyen. Een Vrouw met een lamp in de rechterhand, en een ſchild met een halve maan aan de ſlinker arm, zynde in 't rood, en wit gekleed, met een groen hoofdehuldzel, tredende op een kruis.

De Chriſtekerk. Een Vrouw in witte gefleurde kleederen, houdende een boek met 7 zegelen in de eene, een kruis in de andere hand; hebbende een vlam op 't hoofd, en by haar twee Maagden, de Waarheid, en Gerechtigheid.

Ooſtenryk. Een Vrouw in koſtelyk gewaad, dragende aan haar linker arm het wapenſchild van Weenen, houdende in de hand den Standaard; zynde haar hooft met een Keizerlyke kroon geſierd.

Dapperheid. Een Man in Romeinſch gewaad, dragende een Leeuwenhuid tot een ſchoudermantel, het hoofd gelaurierd en een zwaard in de hand hebbende.

De Hadriaatiſche Zee. Een Vrouw koſtelyk gekleed, met een rok vol watergolven, en Zeeſchelpen geborduurt, hebbende een gelaurierde Scheeps-kroon op 't hoofd, een Standaard, met S^t^. Marcus Leeuw in de linker, en een Zeegebiedſtaf in de rechterhand.

De Rouw. Een Vrouw geheel in lamfer gekleed, houdende een uitgedoofde rookende toorts met Cypreſſenloof omwonden in de eene, een neusdoek in de andere hand.

Geweld. Een Man bloodshoofds in 't Harnas met een ſchild aan den arm, waar op om een barſtende Bombe gelezen werd, *Potentius ictu Fulmineo* houdende een brandende Toorts en een Kling in een zelve hand.

De Faam. Een gevleugelde Vrouw, met een kleed aan vol ooren, en oogen; houdende een Bazuyn in de eene, een Papier in de andere hand met de woorden,

Buda Subacta.

Waarheid.
Gerechtigheid. } als gewoonlyk gekleed.

Zin-

Zingende.

De lydende Kerk-maagd. *De Moord, en* *Schennis,* *Helderoem,* en *Europe,*	Deſe zyn als gewoonlyk verbeeld werd gekleed, en van toeſtel verzien.

Eenige uit de tien Stendemaagden, in 't wit en rood, met hunne Wapenſchilden, en Banieren verzien.

Danzende.

Razernyen.
Verloſte Slaaven.

De Zwygende zoo meerdere als mindere Perzoonen, werden in de beſchryvingen der vertooningen genoemt, en aangeweezen.

HET ZEGEPRAALENDE OOSTENRYK, Of Verovering van Offen.

Onder het Speelen van een Maatgefpel de Gordyn geopend zynde;

Ziet men op de voorgrond aan de zuidzyde van het Tooneel de Rivieren, Donau, Saau, Dravus, Hebrus, gelyk even achter de zelve Tranfilvaniën, Serviën, en Hongaryen in 't geweld van Turkyen, die hen aan een flaaffche keten houd, gelyk de Turkze Hooge en mindere Priefteren de Kriftegodsdienft, Waarheid, en Gerechtigheid, die haar tekens zien vertreden en befpotten: Aan de noordzy de Keizerze Zoldaaten met trom en trompet, trekkende na Offen tot de belegering: verzelt van Lotteringen, Beieren, en andere Hoofden, elkanderen Trouwzwerende, in 't aanzien van Ooftenryk, aan des zelfs Arendftanderd. Voerende Duitfchland alom leeftogt, en krygsbehoefte uit alle fteden aan. Deeze alle werden aangevoerd door Eendracht. In 't midden van 't achtertooneel leid Offen. Buiten de Stad aan de eene zyde de Turkze overften Viziers, Baffaas, Agaas op Kemels, en Oliphanten, rondom de zelve foldaaten.

TURKYEN. *spreekt.*

Nu d'Aziaansche magt tot weerstand werd gedwongen,
Van roofziek ongediert, en Leeuw, en Adelaar,
De troon van Mahomet durft dreigen met gevaar,
Daar 't heir van Leopold ten grenze is uitgedrongen,
Zal Buda, de oude wyk der legers, die geslagen
Dien Vorst der voogelen geen weerstand konden biên,
De aardsvyand op haar stroom, en voor haar wallen zien
Om eer, en goed, en bloed hertnekkelyk te waagen;
Dan eer dat hoofdjuweel den Tulband werd ontnoo-
En aan den stedekroon van Oostenryk gehecht, (men,
Zal vloed, en veld geverft door 't bloedige gevecht,
Der Krist'nen nederlaag de waereld melden komen.
De Donau naar den loop des Zons zyn waat'ren wen-
Jerusalem de wet der Kristenen op 't graf (den.
Huns Heilands zien hersteld. Maar Offen wacht hen af,
Om haast te slachten, of voor slaaven op te zenden.
Vorst Mahomet verbeidze in 't Ottomans paleis,
Als hy van Mecha keerd, uit zyne bede reis.

KRISTEKERK.

De aloude Hoofdstad van 't Hungarische gebied,
Dien Keizer Soliman, voor honderd veertig jaren,
Zyn standerdwimpel, eerst in 't aanzicht blinken liet,
En met het Turkze juk slaafachtig kon bezwaaren,
Dat Buda, door den broer, van 's waerelds wreede roê
Vorst Attila, vermaakt met kristebloed, en traanen,
Gesticht; dat Offen nooit de muiteryen moé
Zwicht, duikt, en krimpt voor 't zwaard van dees
Mahumetaanen.

De Donau steekt het hoofd met angst op uit zyn kil.
Tibiscus leid geboeid, de Saau, en Dravus wil
Den band ontworstelen, die Rhodope moet dragen,
En Hebrus, Melanes, en Tearus beklagen.
Al 't land door Tamburlan in vryigheid gesteld
Leid overwonnen door der Turken krygsgeweld.

Ganſch Ooſtenryk waakt op, terwyl de grenzen rooken,
Van bloed, en traanen, om den Turk te gaan beſtooken,
Die, hoe geſlaagen voor de muur van Leopold,
Noch op zyn legerhengſt door Hungaryen hold,
Om met een wrokkend heir van trotze Janitzaaren,
Den zegenryken vaan des Keizers in te vaaren;
En de eer der Muſelmans te houden in haar glans
Op Budaas oude wal, en hooge toorentrans.

OOSTENRYK.

Het nieuwe krygsverbond, van zeven Vorſtendommen,
Verhaaſt den ſtraf die op verdiende gruw'len paſt?
De wraak ter hooger peil in 't Kriſtenhert geklommen,
Gelyk een ſpring op 't ſpits van 's vyands maanen waſt.
De trommel maakt den geeſt der Hoogeduitſchen wakker,
De krygstrompet verdaagd in Kriſtenryk den bloem
Der mannen, ſtad, en vlek, en dorp, gehucht, en akker
Zend al wat hert, en hand heeft voor eene oorlogsroem.
De een gaat om loon, en buit, en d'ander om te wreeken
't Verlies van vrind, en haave, een derde durft vol moed,
Vrywillig, om den lof, zich in het harnas ſteeken,
En ſchenkt den Kriſtenkerk, zyn zweet, en goed, en bloed.

Het opper krygs bewind werd Karel aan bevoolen,
Der Lotteringen deugd blyft nimmermeer verhoolen,
Wanneer de krygskans roept om dapperheid, en raed.
De Beiervorſt een ſteun van de Ooſtenrykze ſtaat,
Neemt zelfs de degen op, om zyn ſoldaat te toonen
Hoe 't erfrecht van de deugd der oud'ren, in de zoonen
Herleeven moet. Men ziet der Keuren veldgezach
Getrouwheid zweeren, hoe de krygskans keeren mag,
Aan 's Keizers adelaar. Men voert noodruftigheden
En krygstuig aan uit verre, en nagelege ſteden.
Dat Eendragd 't moedig heir geleie in 's hemels naam!
Zoo keer' het zegenryk, verwelkomt van de Faam.

Maar

Maar ach de Kristenkerk door raazende eygenbaat
Geweetensdwang, en zucht tot opperhoofdigheid,
Gesleurd, geschonden, en verdeeld in stand, en staat,
Weet niet waarheen, terwylze inwendig deerlyk
schreid,
Om veilig voor de klaauw van wolf, en gier te duiken,
Niet kunnende openbaar, noch stil haar recht gebrui-
Men hoore hoe zy klaagd, (ken.
Daar't al van weedom waagd.

DE LYDENDE KERK zingt.

Ach! welk een smert en druk doorgrift myn ingewanden!
Ik schrei myn oogen uit, en smeek,
Ter dood toe afgepynt, en bleek,
Dat my de Hemel redde uit Agars slaafsche banden.
Daar 't waare licht verzinkt, en 't blinde volk alom,
Het oor aan droomen leent en snoode mensche vonden,
O! Kerk wat werd! wat werd uw eer en naam geschonden!
Daar Mahomet zyn klaauw slaat in uw heiligdom.

Maar wat heil! de kruisbanieren,
Zyn by Offen neergeslagen,
Hemel stut uw straf, en plaagen,
Laat my 't hooft des Keizers sieren!

Hier op werd onder een Maatgespel de
Gordyn weder geslooten.

In de

TWEEDE VERTOONING

Ziet men, na dat de Gordyn onder een Maatgeſpel geopent is,

De Stad Offen, omringt van 't Kriſte leger en tenten, geleid door Ooſtenryk. Aan de zuydzy zietmen de Turken de Kriſtenen, aan de noordzyde Kriſtenen de Turken boeyen, mishandelen, &c. In 't midden Krygsgeweld. Men telt koppen, Slaven om geld. &c. Voor op, aan de zuidzy word de Graaf Tekkely gevangen weggevoert, en van de Turken beſpot, rechtende hun Hooftſtandaard op. Aan de noordzy werd de zege der Venetiaanen vertoond; zittende Venetien! op een troon; omringt van den Dogue, en Edellieden, tredende op Turkſe Scheepsvlaggen, en Stedeſchilden, ſtaande aan haar zyde de Hadriatiſche Zee. Leggende eenige Turken aan haar voeten. Rondom haar branden toortzen. Koron en Methone leggen verovert. Men ziet wederzyds Spien uitzenden, arbeyden, en Slaven verkoopen.

DAPPERHEID.

De dubb'le ringmuur met zyn tooren binnewallen,
En waterſterkten werd op 't hevigſte aangevallen,
Een kogelhagel, en den donder van 't canon,
Granaad, en bomb vervuld 't angſtvallig hart, en ooren,
De buskruid damp verdooft de glans der middagzon,
De wapenkreet, en klank 't gekerm der menſchen ſmooren.
Met aan- en uitval werd, en dag, en nacht geſleeten,
De diepte en breedte van de ſtroom, en de aard gemeeten,
Door myn en tegenmyn. Wat ooit de krygskunſt vond,
Werd hier te werk geſteld. Het werken, vechten, waaken
Gaat weêrzyds onvermoeid, en ſtad, en leger rond;
Om de eer der zege groot, onwis, en duur te maaken.

De

De buit en roem het wit eens dapp'ren oorlogshelds,
En hoop van door verdienste in ampten op te steig'ren,
Doed hier den Krygsman togt, noch bloedige aanval weig'ren.
Geen dood ontziende, in spyt van de armen des geweld:
Men trekt voor koppen geld, voor slaven eigendommen,
Voor legertekens lof, en pracht in wapenpraal;
Men leert krygslistelyk bedriegen, en vermommen,
En 't weeke hert in 't eind veranderen in staal.
't Tooneel van dapperheid is hier wel opgerecht;
Maar wie ziet noch de zege in 't einde van't gevecht!

Graaf Tekkely het hoofd der muitende Hongaaren,
Werd als verrader van der beider Keiz'ren magt,
Versmaad, geboeid, ter straf naar 't Turkze hof gebragt,
En strekt een spotspel voor Spahies, en Janitzaaren.
Dat leert vrywillig voor den Erfheer nederbukken.
Verraad, en oproer moet in 't einde altyd mislukken.

De Hadriatische Zee.

't Erbarmelyk gezucht van slaaven, en slaavinnen,
Schynt op des hemels gunst in 't einde veld te winnen.
Venetiën, de Roe van Mahomets geslacht,
Heeft reeds een groot gedeelte in haar geweld gebragt
Van 't land, 't geen Kristenryk door 't zwaard zich eygen maakte,
Toen Griek, en ongriek blyd hun valsch geloof verzaakte,
En 't nieuwe Roma aan den Bosphorus gesticht,
't Romeinsche volk den glans deed zien van 't waare licht.
Zie daar Koron haar Kroon, en sterktens overgeven.
Methone smeeken om geboeid te mogen leeven.
Peloponesus, door de Atheense kryg vermaart,
Krimpt voor de slaagen van 't Venetiaansche zwaard.
Zoo leeft Sint Markus Leeuw by Turkze nederlaagen.
Zo

Zoo moet hy zee, en land van deeze peſten vaagen!
Zoo bloey' haar eed'le raad, en oude ridderſchap,
Tot zy der Turken glans met haare maan vertrap.
Het hert des grooten Heers, op deeze maare aan 't
poop'len,
Slaat met een doodſche ſchrik geheel Conſtantinop'len.
Hy recht de Hooftſtandaard voor zyne legerhut.
's Ryksopperſte amptman, die zyn zetel onderſtut,
Gebied de Baſſaas, en de mindere Vizieren
En Beglerbegs hun volk in 't open veld te ſtieren,
De Steden, Slooten, en de Grenzen ga te ſlaan,
En d'Ooſtenrykſche Zon te dooven door de Maan.

Hier op verſchynen Schennis, en Moord,

Zingende.

Wat land moet niet beeven,
Daar wy ons begeven?
Nu zullen de Vaanen,
Met blinkende Maanen,
Den Adelaar ſnuyken
Of hy haar doen duiken.

Daar na danzen de razernyen en valt de gordyn.

On-

Onder een voorgaande Maatſpel laat, in de

DERDE VERTOONING,

Zich het voor Tooneel in den rouw zien.

Leggende veel gequetſten aan de eene, veel Grooten en Vorſten dood, en in kiſten aan de andere zyde; betreurende beneven andere Spanje haare Grooten den Hertog van Vexar, en Sçalona, Duitſland den Vorſt van Kourland, en de Graven van Dona, Vrankryk Lavergne en Fontagne, Engeland hunne Grooten van Koninglyke huize. By de lyken ziet men lichten, wapenen, degenen, ſtormhoeden, ſluiers, zommige op de kiſten, zommige door de huisgenooten der overledene gedragen werdende. Hier op zegt

De Rouw.

Het oorlogs veld is vol van dood, en ongeval
En legt de Helden op onzachte bedden neder.
Dat leert de krygsman, voor dees lang bevochte Wal,
Die dood, gewond, of arm vaak keerd met droefheid weder.
Elk land betreurd de zyne, en roemt hun dapperheid.
Hun Grooten *Spanjen*, en de *Duitſchen* hunne Graaven.
En *Vrankryk* de Adeldom van hoop en krygs beleid,
Gantſch *Engeland* het bloed vol Koninglyke gaven.
In *Neerland* tuigd met ſmert de Lamfer het geweld
Der Helden zonder loon voor Offen neer geveld.

De rouw verſchieddoek weg getrokken zynde, ziet men 't Leger der Chriſtenen Offen, waar uit witte Vlaggen geſtooken werden, overrompelen, ruineeren, en ſtaande op zommige plaetſen in den brand, gaande de moord alom in zwang. Aan de Zuydzy ziet men de Soldaaten buid deelen. Aan de Noord zy de Turkze Kerken in brand ſteeken, Slaaven verloſſen,

Vaan-

Vaandels dragen, Turkſche Overſten, en aanzienlyke Burgers randzoeneren, plegende de gemeene Soldaaten allerley wreedheid om te weeten waar den ſchat verborgen is; blaakende, ſcheurende, en ſnydende zelf de lichamen der verwonnene op, om 't ingezwolge goud te vinden.

GEWELD.

Des Keizers Adelaar valt by de klaaren dag,
Op Offens Wallen aan, en plant den Roomſchen vlag,
Op Poort en Toorentrans: de donder uit Rondeelen,
Weerd hem zo min, als ſchrik voor Mynen en Kaſteelen.
Al 't Aardryk ſidderd om de gruw'len die het ziet,
En barſt, en ſplyt, en ſtuift; de Zon ziet zelver niet
Door damp, en wolken heen van Zwaavel en Salpeter.
Erbarmen kent men niet, men vecht, men valt, men weet'er
Van vluchten, noch te rug te deinzen, daar de roof
Hen noopt, en ouderdom noch kunne, noch geloof
Leert ſpaaren; daar de wraak, en weêrwraak ingeſpannen,
De legers aangehitſt op het ſpits der Ottomannen.
De galm, daar Offen werd veroverd, vult de lucht,
Met weê, en wraak, terwyl geen Turk den moord ontvlugt;
Die gaande in arbeyd om hun nederlaag te baaren,
D'almaaten, Serviërs, Slavoniërs, Bulgaaren,
Walachers neerhoud; en op de openboezem zet
Den kling van Ooſtenryk, die woedend zonder wet,
De ſchaa betaalt zet van 't vernielen haarer landen:
En dus haar eygendom breekt, uit de aardſchvyands handen.
De gloed die in 't gezicht van Hertog Karel blaakt,
En de yver die den Vorſt van Bey'ren gaande maakt,
Ontſteekt daar ſchoning in den ſtorm 't klaroen doed ſteeken,
En de eer van Brandenburg op 't heerlykſte uit doed breeken,

De Duitſche broeders, die al vechtende erm aan erm,
Den dood verwachten, of verwinnen, ſchut, noch
ſcherm
Van hout, noch aard kan nu den ſtedeling meer dekken.
Daar 't vliegend vaandel ſtormt, en ſtormende in komt
trekken.
De krygsman paſt nu op zyn lyf, noch hoofdmans woord
Te zeer op buit verhit en ongetemde moord.
De ſchennis gaat in zwang, de wraak doed gruw'len
plegen,
En recht en bilikheid hangt nu maar aan den deegen.
Men geeft al wat men heeft om boey, en dood te ont-
gaan,
Daar ſteekt de Kriſten, daar de Turk de huizen aan.
De zege ſcheidze, en laat de Roomſche benden weien
In buit, in bloed, in ſchrik, in boeyen, en in ſchreyen.

Hier op zingt de Helderoem.

Zoo ſchroomen,
De ſtroomen,
Zoo dreunen de ſteden door klagen en zuchten
Wanneer door den degen,
Een zege is verkregen,
Die om wreedheid te plegen,
Geen leed wil ontvluchten.

Na den zang word de gordyn onder krygsmaat-
ſpel geſlooten.

In

In de

VIERDE VERTOONING,

Werd op het midden des Tooneels, verbeeld den Keizer Leopoldus, op een gelaurierde Zegetroon, in welks Opperdeel geleezen werd,

LEOPOLDO VICTORI.

Voor zyn voeten leid Offen. By hem ſtaan de 7 Keurvorſten, beneffens welke zyn Majeſteit en de Erf-Prins, de voornaamſte krygsoverſten als Lotteringen, Beieren, Souches, Picolomini, Schôning, Vaandels, Standaarden, en andere Zegetekens aanbrengende, en geleid werdende door Dapperheid, Veſtingboukunſt en Legertucht, verwelkomt. Voor op aan de Zuid zyde ziet men de Chriſtekerk bevryd van het Mahumetaanſche juk, vreugd, welvaaren, en wysheid elkandere omhelzen. Aan de Noord zyde vertoonen zich met blydſchap verloſte Steden en Sterktens, als Gran, Nieuwhuzel, Novigrad, en Rievieren Raäb, Sochus en andere. Ter wederzyen van de Troon ziet men gevangene Turkze Overſten, Soldaaten, en misbaarmaakende Vrouwen, Kinderen van aanzien. Boven de Troon daalen in een wolk geloof, hoop, en liefde. Op de uiterſte voorgrond ſtaan Waarheid en Gerechtigheid, in 't midden Europe, voor deeze Ooſtenryk, met de tien Roomſche Ryks Kreytzen. Allom is het Tooneel met vreugde lichten, zegetekenen, en meinen verſiert.

De Faam Nedergedaald, ſpreekt.

De Kriſtewaereld leen' nu aan de faam haare ooren,
Die 's Keizers krygsgeluk, en dapperheid laat hooren,
Die de eer van Ooſtenryk in 't openveld Trompet,
Daar Offen door zyn magt, ten grond toe leid verplet,
En 't heir van Mahomet uit Ongeren geſlagen

Den valſchen hoofdPropheet het ongeval loopt klagen.
Na Offen vruchteloos meêrmaals beſtreden was
Sints Sultan Soliman al 't landſchap ſtelde in aſch.
En uit Bulgariën in Serviën gebrooken,
In Zevenbergen had den Standaard opgeſtooken,
En in Hungarien deeze oude ſtad vermant,
Wel eer herwonnen door den Keizer Ferdinand.
Stut de eerſte Leopold dien zege van veel jaaren,
En red zyn Ryksgrens uit het woeden der Barbaaren,
Daar zyn beroemde magt in de Oorlog uitgeleert,
Met vuur, en ſtaal den Stad van Offen overheert,
Die lang hertnekkig al 't geweld, en hinderlaagen,
En gunſt, en krygsverdrag op 't ſtouſte heeft afgeſlagen,
Nu ſtort in 't eynd de wraak, en lang gedreygde ſtraf
Op dit baldaadig rot, en ſleeptze in 't ſchandlyk graf,
Of brengtze in banden, om het zegefeeſt 't aanſchouwen.
't Geen 't vrolyk Weenen in Kapel, en Hof zal houwen,
En Rome vieren, daar op deeze maar de ſtoel
Van Klemens leeven geeft in Stad, en Hof gewoel.
Zie daar de Majeſteit den Heldenrey begroeten,
Die 's Baſſaas Hooft-ſtandaard legt aan des Erf-Prins voeten.
De vyfde Karel van der Lotteringen bloed,
De Vorſt van Beyeren, vol deugd en oorlogsmoed,
Held Picolomini en Schoning beide ervaaren,
Als Souches, en Prins Hal in 't ſlachten der Barbaaren.
En wie noch meer den Turk in Buda heeft verplet,
Of 't hulpheir tegenſtond in de aanſlag van 't ontzet,
Elk geeft hy lof, en eer, terwyl de Maanbanieren,
En ſchild, en legerbuit, en bloedige Laurieren
De Zege melden, die de Hemel Rome ſchonk,
Toen Offen afgemat in gloed, en bloed verzonk,
En tegen oud, en jong onzoenlyk in geſpannen,
Een leger velde van zes duizend Ottomannen.
Wie noch de Kling ontquam, wacht omgevoerd ten ſpot

Den dood, of boeyens op het Keizerlyk gebod.
Schep moed ô! Oostenryk, en gy verheerde landen
Verhoopt uw vryheid uit de zegenryke handen
Des Roomschen Keizers die zoo vaak de aardsch-
vyand sloeg,
Uit Gran, uit Novigrad, en uit Nieuwheuzel joeg,
Die vry als Sochus, en de Kaäb van hun keeten,
Geen woorden weeten om hun blydschap uit te meeten,
Die slaande uit Stad in Stad, van Ryk tot Ryken voort,
Aan 's waerelds weêrzydsche as met achting werd ge-
hoord.
Europe in 't hert vernoegd, verlangt met zegezangen,
En dankbaarheid den Vorst in haaren arm te ontfan-
gen,
Zyn naam en beeldenis te maalen, daar de tyd,
'T vergeeten, noch 't gebit der schaadelykste nyd,
Niet magtig is, om iets van zynen Roem te deeren,
Maar zwygt daar zy hem ziet grootdaadig Triumphee-
ren.

WAARHEID.

My lust door Offens puin myn glorie weêr te baanen,
Op Turksche Tempelen vol dwaaze afgodery,
Myn Zon te planten, in de plaats der halve Maanen:
Zoo werpt het waare woord hunne Alkoran aan zy.
'k Wil met myn Dadeltak de helden gaan begroeten,
Die streeden voor myn lof.
De Keizer in zyn Hof.
Om vrye Godsdienst zelfs gaan smeeken aan zyn voe-
ten,
Zoo werd geweetensdwang bepaald,
Wyl Leopoldus zegenpraald.

GERECHTIGHEID.

Gelyk de aardschengel na het slaan der Erfvyanden
Des Hemels, zegenryk door alle Kreitzen toog,

Heft zich des Keizers naam op deze zege om hoog,
En klinkt met roem, en vreugd door vyf paar stende landen,
En deeld den Duitschen Kreyts zyn zegeningen toe,
Zoo werd de Majesteit geen Burgerweldaad moe,
Terwyl de nagalm klinkt, door al des waerelds deelen,
En de aanval ophoud van gezochte krygskraakeelen.

Daar op zingt

EUROPE.

Zingt nu, zingt nu Duitsche Maagden,
Onvervaard voor 't Turksche juk,
't Lang gewenschte krygs geluk,
De ondergang van die u plaagden,
Hoe uw Keizer neêr deed vallen,
Budaas trotze Toorenwallen.

Na deeze zang danssen verloste Slaaven.

Daar op zingen eenige uit de tien Stenden.

Al wat dank, en eer kan geeven!
Komt den Roomschen Keizer toe,
Eeuwig moet zyn nazaad leeven!
Tot der Turken strenge roe.

Vorsten, Helden, Hoofden, Vrinden,
Nagebuuren groot en klêen,
Die u tot zyn hulp liet vinden,
Duitsland dankt u in 't gemeen:
Wilt u onderling verbinden
Zoo kont gy den Turk vertreên.

EYNDE.